

Entrevista a Jaume Saura i Estapà, President de l'Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC)

Per Sue Aran Ramspott
Investigadora del Grup de Recerca en “Violència i comunicació” (URL)

L'Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC) va néixer fa més de vint anys a Barcelona fruit de la voluntat d'un grup de persones que creien en la lluita pel progrés de les llibertats i de la democràcia arreu del món.

El President de l'Institut de Drets Humans de Catalunya, Jaume Saura

¿Quins són els conflictes més oblidats?

Aquells que no apareixen en els mitjans de comunicació, o que ho fan puntualment, uns dies, per tornar a la foscor informativa més absoluta. Aquests dies, arran de la intervenció etiòp, s'està parlant de la guerra a Somàlia, que en realitat fa quinze anys que dura en diversos formats.

- **Vint anys després parlem d'un món globalitzat. ¿Com es percep aquesta globalització des de l'IDHC?**

D'una banda, creixen les injustícies socials a tot el món i a casa nostra; de l'altra, hi ha més informació (si es vol conèixer) i, per tant, la injustícia es fa més intolerable. La globalització és una oportunitat i un repte. No s'hi pot lluitar; s'ha de saber gestionar i aprofitar-ne les potencialitats en favor de les persones.

- **¿Quins són els arguments actuals per donar un sentit reivindicatiu a una institució com la vostra dedicada a la defensa dels Drets Humans?**

Parlar de drets humans és sempre reivindicatiu, perquè enlloc, ni els països més desenvolupats, no es respecten *tots* els drets de *totes* les persones. Els drets humans, entesos com a capacitats legalment reconegudes a les persones, constitueixen un pol de reivindicació permanent front el poder públic. A més, el llistat de drets humans no es pot considerar estàtic, fossilitzat en la Declaració Universal de l'any 1948. Una societat moderna, globalitzada, genera noves necessitats a les què cal donar resposta des de l'òptica dels drets humans.

- **¿Com creieu que es pot treballar amb infants i joves una sensibilitat que rebutgi la "normalització" d'horrors i la vulneració de drets fonamentals?**

Cal apropar-los a aquestes realitats. Als joves, i sobretot als nens, els costa entendre el llenguatge abstracte. Cal, doncs, adoptar estratègies que impedeixin al menor considerar l'horror una cosa aliena, llunyana, que no té res a veure amb la seva vida, com una pel·lícula. Quan és possible, cal visitar barris marginals, centres d'acollida d'immigrants, portar a l'aula testimonis de violacions de drets humans, etc.

- **Les vostres línies d'intervenció s'adrecen a tres tipus d'accions principals: sensibilització, assessorament i aspectes formatius. Des del vessant sensibilitzador, ¿com aconsegiu visualitzar el treball quotidià per donar a conèixer els drets fonamentals de les persones?**

Un dels mecanismes que fem per la sensibilització en drets humans és el Premi Solidaritat, que distingeix cada any, i en van vint, una persona o entitat que s'hagi destacat en el foment dels drets humans a Catalunya. Des del 1998 atorguem també una "menció mitjans de comunicació" del Premi. A més, participem en campanyes de sensibilització, com la que ha realitzat enguany la Federació catalana d'ONGs pels drets humans sobre el conflicte de Txetxènia.

- **¿Quins han estat els guanyadors en els darrers Premis de Solidaritat i Menció Especial Mitjans de Comunicació? ¿Per què?**

El Premi l'ha obtingut l'associació ÀGORA. **ÀGORA** ha estat guardonada per la seva trajectòria de quasi trenta anys dedicada a la educació de persones adultes, basada en la participació, la democràcia i el respecte als drets humans. Aquesta entitat inclou en el seu programa educatiu els drets humans com a marc de referència per una convivència pacífica i constructiva. **ÀGORA** representa la màxima expressió del que és la democràcia en educació. El seus membres han aconseguit impulsar i desenvolupar una Declaració de Drets en Educació de Persones Adultes coherent amb l'article 26 de la Declaració dels Drets Humans, promoure un moviment de persones que fa sentir la seva veu davant de l'Administració Pública sense la necessitat de professorat interlocutor i tirar endavant un projecte educatiu que realitza més de 450 hores de formació setmanal, gratuïta i sense requisits d'accés amb l'objectiu de garantir l'accés a l'educació per tothom.

Pel que fa a la **Menció Especial Mitjans de Comunicació**, enguany ha recaigut en [Ràdio 4](#), primera emissora pública en emetre en català. Amb aquesta distinció es vol reconèixer la seva tasca de més de trenta anys, garantint el dret a la informació des del servei públic, i fomentant la presència de la llengua i cultura catalanes als mitjans de comunicació.

- **¿Es pot fer una valoració global del tractament mediàtic dels temes de drets humans?**

Es fa difícil generalitzar: no és el mateix la premsa escrita, que la ràdio o la televisió. I cada mitjà (públic/privat; amb plantejaments ideològics divergents) té una aproximació diferent a la qüestió. En general, es fa una bona feina quan es tracta de programes o reportatges monogràfics, en què es posa l'accent en la situació que pateix cert col·lectiu o que es viu en cert indret del món. En canvi, en la notícia ordinària, no sempre hi ha la necessària sensibilitat. Per exemple, encara es parla massa sovint dels "il·legals" per referir-se a les persones immigrades en situació administrativa irregular. O, en una notícia de successos, s'esmenta la nacionalitat del delinqüent només si és estranger. No sempre és així, però; també hi ha mitjans curosos amb aquest tipus de qüestió.

- **¿Quina opinió teniu sobre iniciatives com la del Govern espanyol de recuperació de la memòria històrica?**

El projecte de llei es queda molt curt en una qüestió tant bàsica com és la reparació jurídica de les persones injustament condemnades pel règim il·legal de Franco. Crec que no costaria tant establir un mecanisme processal senzill per fer que, a petició de part, aquestes sentències fossin revisades i, en el seu cas, anul·lades amb totes les seves conseqüències.

- **¿Quin tipus d'assessorament porteu a terme a l'IDHC?**

Assessorem bàsicament institucions com l'ajuntament de Barcelona (a través de la seva Regidoria de Dona i Drets Civils) i la Diputació de Barcelona (la Xarxa de Pobles i Ciutats pels Drets Humans). Barcelona i un centenar de pobles i ciutats de la seva província són signataris de la Carta Europea de Salvaguarda de Drets Humans a la Ciutat.

- **¿Què són exactament la Carta Europea de DDHH a la Ciutat i la Carta de Drets Humans Emergents?**

Són dos instruments en la creació dels quals hi ha participat l'Institut, però que tenen un caràcter i abast molt diferent.

La **Carta Europea de Drets Humans a la Ciutat** parteix de la base que el respecte pels drets humans no es pot concebre només com un deure exclusiu dels poders centrals d'un Estat, sinó que correspon a tota l'Administració dins dels seus respectius àmbits de competències. La responsabilitat de l'administració local en la garantia del

respecte dels drets humans es tradueix en aquest text en un compromís específic i definit, en una descripció de drets ciutadans que les autoritats locals es comprometen

a respectar en tot cas. Un compromís jurídic, en primer lloc, no debades la Carta es pot considerar un conveni interadministratiu transnacional entre les ciutats signatàries. Però, sobretot, un compromís polític. La Carta és, per sobre de tot, un compromís polític amb la ciutadania per fer efectius els drets que contempla. L'han signat més de quatre-centes ciutats europees.

D'altra banda, la **Carta de Drets Humans Emergents**, que encara és un "projecte", pretén donar resposta als reptes que la globalització planteja en matèria de drets humans, a través d'un text programàtic que emana de la societat civil global i materialitza les reivindicacions dels diferents moviments socials. Com deia abans, la idea de base és que els drets humans no són estàtics sinó que s'han d'adaptar a les necessitats socials. Per exemple, si la Declaració Universal afirma el dret a la vida, la Carta de Drets Emergents estableix quines són les condicions materials per què l'existència humana es desenvolupi en dignitat ("dret a la seguretat vital", que inclou el dret a l'aigua potable, a una alimentació adequada, a disposar de subministrament elèctric continu, etc.). Si fins ara parlàvem de "dret a l'educació", la Carta exigeix el "dret al saber i al coneixement", que inclou el dret a una formació inclusiva (sense discriminacions de cap tipus) al llarg de la vida. I així successivament...

- **Ara que ens referim explícitament a l'educació, ¿quin valor doneu a la formació a través de la vostra oferta de cursos de Drets Humans, seminaris i beques?**

La formació és l'eix vertebrador de l'activitat de l'Institut. Hi dediquem, en primer lloc, el Curs de Drets Humans que enguany (5 a 22 de març de 2007) celebrarà la seva 25ª edició, a més de cursos i seminaris monogràfics, adreçats tant a col·lectius específics (per exemple, cooperants) com a l'anàlisi de drets humans en particular (com ara els drets humans emergents). Amb la formació en drets humans pretenem un major i més profund coneixement de la legislació nacional i internacional dels drets humans, dels mecanismes per a la seva aplicació, dels seus fonaments filosòfics i fins i tot de noves reivindicacions. Una societat que coneix la teoria i la pràctica dels drets humans està més preparada per exigir-los i, en definitiva, per gaudir-los.

- **¿Progressa el món cap a la pau i la democràcia?**

Malgrat tot, sí. Molt lentament, i amb passes enrere. Avui en dia, el percentatge de països membres de l'ONU que es poden qualificar de democràtics i de població mundial sotmesa a règims democràtics és molt superior al de fa cinquanta o seixanta anys. També hi ha més consciència de l'intolerable que resulten les conductes que de forma més patent vulneren els drets fonamentals. Tot això contribueix a un major respecte d'aquests drets, per molt que encara estem molt lluny d'uns nivells acceptables.

- **Fenòmens com la violència de gènere o la violència a les aules podrien fer creure que ara hi ha més violència que temps enrera, enlloc d'una major sensibilitat que ajuda a visualitzar i denunciar les agressions. ¿Com heu reflexionat des de l'IDHC sobre aquesta controvèrsia?**

No hi ha cap dubte que aquesta violència ha existit sempre i que ara, en donar-li nom i denunciar-la, ha sortit a la llum pública.

- **¿Hi ha violències pitjor que d'altres?**

La violència és intrínsecament negativa, i es fa difícil jerarquitzar-la, però és cert que hi ha graus. Òbviament, el nivell de dany que provoca, en intensitat i/o abast, és un criteri. Però n'hi ha d'altres més subtils. La violència del fort contra el feble segurament és pitjor que l'invers, que de vegades es pot justificar com a legítima defensa. La violència en l'àmbit privat pot infligir menys dany que la pública, però l'element d'impunitat la fa més intolerable.

- **¿Quins són els conflictes més oblidats?**

Aquells que no apareixen en els mitjans de comunicació, o que ho fan puntualment, uns dies, per tornar a la foscor informativa més absoluta. Aquests dies, arran de la intervenció etiòp, s'està parlant de la guerra a Somàlia, que en realitat fa quinze anys que dura en diversos formats.

- **¿Quins són els drets més vulnerats?**

Els drets socials: el dret a una vida en dignitat, al treball, a la salut. Tot i que resulta molt més espectacular i punyent denunciar tortures, o la manca de drets polítics en règims totalitaris, i que òbviament això és gravíssim, el cert és que la immensa majoria de la població mundial pateix diàriament la violació dels seus drets socials bàsics.

- **Com és la vostra relació amb altres institucions com Amnistia Internacional?**

Amnistia fa una tasca molt diferent a la nostra, de denúncia, sobretot de drets civils i polítics. Hem col·laborat en iniciatives puntuals, com ara el projecte de Carta de Drets Humans Emergents.

- **Ens agradaria conèixer la vostra opinió sobre la nostra publicació.**

En saludo l'aparició amb entusiasme, i espero que sigui un producte de gran qualitat, com estic segur que serà. Les persones i institucions que hi estan al darrera m'ofereixen totes les garanties de rigor necessàries en una publicació d'aquestes característiques.